

เศรษฐกิจดิจิทัลภายใต้กรอบแนวคิดเศรษฐศาสตร์การคลังของภาครัฐ Digital economy under the framework of Public Finance

บรรพต กิติสุนทร

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
bikbki@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ และสังคมโลก นำไปสู่การแสวงหาแนวทางเพื่อผลประโยชน์ และความอยู่รอดของแต่ละประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจ และสังคม ทุกประเทศล้วนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ในครั้งนี้ ประกอบกับปัจจัยด้านการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก การรักษาสมดุลของประเทศมหาอำนาจ และความขัดแย้งระหว่าง ประเทศที่กระจายตัวอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้ ได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการใช้เป็นกลไกที่สนับสนุนนโยบายการคลังของประเทศ เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจใหม่ให้มี ประสิทธิภาพ และส่งผลให้เกิดการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม แม้แนวคิดเศรษฐกิจดิจิทัลจะช่วย พัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ แต่การวางแผนงานเพื่อขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวกลับทำได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร แผนพัฒนา ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจึงควรมีการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลที่มีความสมดุล การมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกล แต่ยืดหยุ่นได้ ของผู้บริหารประเทศ การพัฒนาตลาดให้มีการแข่งขันที่เข้มข้นอย่างเสรีและเป็นธรรม ประกอบกับการกระตุ้นอุปสงค์อย่างรอบด้าน และพัฒนาความปลอดภัยบนโลกไซเบอร์ ด้วยแนวทางนี้จะทำให้เกิดความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมในการใช้แนวคิดเศรษฐกิจ ดิจิทัลเพื่อการพัฒนาประเทศของประเทศไทย

คำสำคัญ: เศรษฐศาสตร์การคลัง เศรษฐกิจดิจิทัล ระบบนิเวศดิจิทัล

Abstract

Under the current economic and social changes of the world, to seek ways to benefit and survival of the each country in economic and social dimensions of all countries are affected from current changes at this time. Along with the global economic slowdown, the balance of power and the conflict between the dispersed in various regions of the world. The concept of digital economy which are consistent with this change often have played an important role in the use of a mechanism that supports the fiscal policy of the country. To develop the new economy effectively and resulted in the expansion of the economy as well, however, even the concept of digital economy to help develop the economy of the country. But planning to propel such policies do not fully as it should be. Digital development plan for the country's economy and society should be to create a digital ecosystem with the balance, having a long-term vision of Executive yet flexible countries. The market development to have the intense competition as free and fair. According to the stimulation of demand slowdown. And development of safety on the cyber world. With this approach will lead to success concretely in the digital economy to develop the country's economic systems.

Keywords: public finance, digital economy, digital ecosystem

1. บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศและการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก ทำให้สภาพแวดล้อมของการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันและที่จะเกิดในอนาคต 20 ปี เปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยสภาพแวดล้อมดังกล่าวนี้เป็นทั้งเงื่อนไข ปัญหา และความท้าทายที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญในปัจจุบัน และในอนาคตอันใกล้ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลไทยก็ตระหนักถึงอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความท้าทายของประเทศไทยที่จะแก้ไข และปรับปรุงทิศทางการขับเคลื่อนประเทศด้วยการใช้ประโยชน์สูงสุดจากเทคโนโลยีดิจิทัล Don Tapscott (2014) ได้อธิบายลักษณะสำคัญของแนวทางเศรษฐกิจใหม่ว่า มีลักษณะเป็นเศรษฐกิจแห่งองค์ความรู้ เศรษฐกิจใหม่นี้จะขึ้นอยู่กับความรู้ การเข้าถึง และการประยุกต์ใช้ข้อมูลเพื่อให้มีตัวเลือกหลากหลาย หรือมีความเป็นไปได้มากขึ้นอยู่กับผู้บริโภค แนวทางเศรษฐกิจใหม่จะเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัล ข้อมูลทั้งหมดจะถูกแสดงในรูปแบบไบนารี (Binary) ขับเคลื่อนด้วยหน่วยงานย่อยๆ ลำดับขั้นตอนขององค์กรแบบดั้งเดิมที่มีโครงสร้างเป็นลำดับขั้นและไม่ยืดหยุ่นจะกลายเป็นองค์กรแบบแยกส่วนและไหลรินไปกับทีมงานระยะสั้นที่มีความยืดหยุ่นสูง มีเครือข่ายแบบบูรณาการ โดยปราศจากคนกลาง ซึ่งจะย้ายไปขึ้นอยู่กับห่วงโซ่อุปทานเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มใหม่ ประกอบกับการหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน เช่น อุตสาหกรรม 3 กลุ่มมาบรรจบกัน (การสื่อสาร คอมพิวเตอร์ และอุตสาหกรรมการผลิตเนื้อหา) ที่จะเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการสร้างความมั่งคั่งของทุกภาคส่วน มีเป็นเศรษฐกิจแห่งนวัตกรรม กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ รวมถึงการที่ผู้บริโภคเป็นผู้ร่วมผลิต การแบ่งส่วนระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคจะถูกทำให้เลื่อนราง เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดในกระบวนการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการของตนเอง สามารถปรับแต่งเป็นพิเศษเพื่อตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของเขา มีความฉับไว เวลาของการสั่งซื้อ การสร้างและการส่งมอบผลิตภัณฑ์และบริการ จะหดตัวลงอย่างมากอันเป็นผลมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศดิจิทัล (วศิน เหลี่ยมปรีชา, 2559 หน้า 172-176)

จากลักษณะระบบเศรษฐกิจโลกที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากข้อความในข้างต้น จะเห็นได้ว่า ลักษณะสำคัญเหล่านี้ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจในระดับประเทศ และระหว่างประเทศอย่างชัดเจน จนนำไปสู่การแสวงหาแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนาในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหนึ่งในแนวทางสำคัญคือ แนวทางเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อก้าวตามให้ทันสู่กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

2. แนวคิดจุดมุ่งหมายของนโยบายการคลังของภาครัฐ

จุดมุ่งหมายของนโยบายการคลังของภาครัฐก็เพื่อให้ประเทศเจริญก้าวหน้าอย่างมีเสถียรภาพ ประชาชนภายในประเทศกินดีอยู่ดี และมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ภาครัฐมีหน้าที่ทำให้ประชาชนภายในประเทศได้รับสวัสดิการสูงสุดจากทรัพยากรของชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยใช้นโยบายการคลัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป้าหมายหลักของนโยบายการคลังสำหรับประเทศไทยและประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ไกรยุทธ ชีรตยาคินทร์ (2540) ได้แบ่งออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ การมีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากร การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และการเติบโตทางเศรษฐกิจ

เป้าหมายแรก คือ การจัดสรรทรัพยากร (allocation) อย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐมีหน้าที่จัดสรรทรัพยากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรืออีกนัยหนึ่ง เพื่อให้เกิดการสูญเสียที่น้อยที่สุด โดยภาครัฐยังมีหน้าที่จัดสรรทรัพยากรเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่ภาคเอกชนไม่ต้องการผลิต เนื่องจากผลิตแล้วไม่มีกำไร เช่น การป้องกันประเทศ และการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สินค้าหรือบริการเหล่านี้มีลักษณะของการไม่สามารถกีดกันผู้อื่นให้บริโภคได้ (no exclusion) และการบริโภคร่วมกันได้ (joint consumption or nonrival) ซึ่งเรียกว่า “สินค้าสาธารณะ” เมื่อจำเป็นต้องมีภาครัฐเพื่อผลิตสินค้าสาธารณะ ภาครัฐจำเป็นต้องเก็บภาษีอากร เพื่อโยกย้ายทรัพยากรจากภาคเอกชนมาใช้ในกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ภาครัฐยังจัดสรรทรัพยากรเพื่อผลิตสินค้าเกี่ยวกับสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ไฟฟ้า

และน้ำประปา ในประเทศไทยสินค้าสาธารณะเหล่านี้มักผลิตโดยรัฐวิสาหกิจ ซึ่ง รัฐวิสาหกิจ (state enterprises or public enterprises) ก็หมายถึง หน่วยงานที่รัฐบาลเป็นเจ้าของและสามารถเข้าไปควบคุมนโยบายและการดำเนินงาน ซึ่งมีลักษณะสถานะภาพกึ่งเอกชนและกึ่งหน่วยงานของรัฐบาล ทำให้ภาครัฐสามารถเข้าไปควบคุมนโยบายได้ เนื่องจากรัฐบาลจะมีหุ้นส่วนในหน่วยงานเหล่านี้มากกว่าร้อยละ 50 บทบาทของรัฐวิสาหกิจในระบบเศรษฐกิจมีค่อนข้างสูง ซึ่งมีผลต่อขนาดของภาครัฐและบทบาทของภาครัฐในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

เป้าหมายที่สอง คือ การกระจายรายได้ (distribution) อย่างเป็นธรรม การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเป็นการนำรายได้ที่จัดเก็บจากผู้ที่มีฐานะดีในสังคม และจัดสรรให้คนด้อยโอกาสในสังคม โดยทางตรงด้วยการให้เงินช่วยเหลือคนยากจน คนพิการ และคนชรา หรือโดยทางอ้อมด้วยการจัดให้มีการบริการสังคมหรือสวัสดิการทางสังคมต่างๆ เช่น การรักษาพยาบาล ฟรี การศึกษาฟรี เป็นต้น การกระจายรายได้เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีเทียบเท่าประเทศพัฒนาแล้วนั้น จำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมาก ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่มีทรัพยากรอันจำกัด ก็จะทำให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรที่มุ่งกระจายรายได้เป็นธรรมเพียงอย่างเดียว เช่น การประกันรายได้ให้คนชราในประเทศและคนยากจนให้มีรายได้ต่ำ เหมือนกับรัฐสวัสดิการในประเทศที่พัฒนาแล้ว ก็สามารถกระทำได้ แต่อาจทำให้ฐานะทางการคลังของประเทศอ่อนแอลง และอาจถึงขั้นล้มละลายได้

เป้าหมายที่สามและเป้าหมายที่สี่ เป็นเป้าหมายระดับมหภาค เพื่อให้เกิดการมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจ การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ (stabilization) มีความสำคัญมาก โดยมีเป้าหมายที่ให้เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นตามศักยภาพของเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นในอัตราที่ควรจะเป็น เงินเพื่อ การว่างงาน อัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลงในระดับที่เหมาะสม รวมทั้งการขาดดุลการคลัง และหนี้สาธารณะในระดับที่ไม่กระทบต่ออัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยไม่เป็นภาระทางการคลังมากจนทำให้เสียวินัยทางการคลัง ดังนั้นนโยบายการคลัง ซึ่งประกอบด้วยมาตรการรายจ่ายและภาษีอากร จึงถูกใช้ในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อทำให้เกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

เป้าหมายสุดท้าย คือ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ของประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากรายได้ต่อหัวของประเทศกำลังพัฒนาต่ำกว่าประเทศที่พัฒนาแล้วอยู่มาก การเติบโตทางเศรษฐกิจมีความสำคัญสำหรับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อให้รายได้ต่อหัวไล่ทันประเทศพัฒนาแล้ว การมีอัตราเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในอัตราที่สูงขึ้นและเหมาะสม เป็นเป้าหมายหนึ่งของรัฐบาลไทย ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่เติบโตในอัตราที่สูงมาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ได้เน้นภาคเอกชนในระบบตลาดเสรี ให้เป็นกลไกหลักในระบบเศรษฐกิจ โดยภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนในการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ รวมถึงโครงสร้างและบริการพื้นฐาน เพื่อเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับต่อมาได้ปรับจากนโยบายที่เน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า มาเป็นนโยบายส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก การส่งออกของไทยจึงเป็นกลไกที่สำคัญ ที่ทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล โดยพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของประเทศให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

3. ความเป็นรูปธรรมของนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลในประเทศไทย

ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ผันผวน แนวโน้มการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศมหาอำนาจยังขาดทิศทางที่ชัดเจน ข้ำร้ายยังเกิดความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงผลพวงจากเหตุการณ์การก่อการร้ายในประเทศต่างๆ เศรษฐกิจของประเทศไทยซึ่งอาศัยรายได้การส่งออกจากอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม และ

การท่องเที่ยวเป็นหลักจึงได้รับผลกระทบโดยตรง ประกอบกับภาวะราคาพืชผลทางการเกษตรหลายชนิดที่ตกต่ำ หนี้ภาคครัวเรือนที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ความสามารถในการใช้จ่ายของภาคประชาชนเป็นไปอย่างฝืดเคือง

ในสถานการณ์เช่นนี้ ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน หนึ่งในเครื่องมือขึ้นสำคัญที่ทั่วโลกให้การยอมรับว่าสามารถนำพาประเทศให้พ้นจากวิกฤตนี้ได้ นั่นก็คือ เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) ซึ่ง สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2560) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยการนำเอาไอที (IT) หรือเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต เพิ่มผลงาน โดยใช้เวลาน้อยลงและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อให้เราแข่งขันกับชาติต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุคปัจจุบันที่การใช้สมาร์ตดีไวซ์ (Smart Device) ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ตโฟนและแท็บเล็ต ติดต่อสื่อสารกันผ่านเครือข่ายไร้สายความเร็วสูง (Wireless Broadband) เช่น 3G, 4G ซึ่งใช้งานได้ง่ายกว่า คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ (Personal Computer) อย่างในอดีตมาก ทำให้เกิดการใช้งานในวงกว้าง แม้กระทั่งในคนที่ไม่เคยใช้คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตมาก่อน ซึ่งทำให้เกิดโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ มากมายในแทบทุกสาขาเศรษฐกิจ

จะเห็นได้ว่าภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลล้วนมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูง และเป็นพื้นฐานทางเทคโนโลยีสำหรับภาคธุรกิจอื่น โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงภาคการผลิต ภาคบริการ แหล่งเงินทุน และผู้บริโภค ให้ใกล้ชิดกันแม้จะอยู่ต่างสถานที่กันคนละมุมโลกก็ตาม รวมถึงช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างนวัตกรรมที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยพัฒนาหน่วยงานราชการสู่ e-government อย่างเต็มรูปแบบ สร้างโอกาสให้กับประชาชนอย่างเท่าเทียม เพื่อการเรียนรู้ การเข้าถึงข้อมูลและบริการภาครัฐ การสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ ลดช่องว่างทางสังคม เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคมให้เติบโตอย่างเข้มแข็ง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (เศรษฐกิจ มະลิสสุวรรณ และคณะ, 2558)

“ส่งเสริมภาคเศรษฐกิจดิจิทัลและวางรากฐานของเศรษฐกิจดิจิทัลให้เริ่มขับเคลื่อนได้อย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้ทุกภาคเศรษฐกิจก้าวหน้าไปได้ทันโลกและสามารถแข่งขันในโลกสมัยใหม่ได้ ซึ่งหมายรวมถึงการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์ดิจิทัลโดยตรง ทั้งผลิตภัณฑ์ฮาร์ดแวร์ ผลิตภัณฑ์ซอฟต์แวร์ อุปกรณ์สื่อสารดิจิทัล อุปกรณ์โทรคมนาคมดิจิทัล และการใช้ดิจิทัลรองรับการให้บริการของภาคธุรกิจการเงินและธุรกิจบริการอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคสื่อสารและบันเทิง ตลอดจนการใช้ดิจิทัลรองรับการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปรับปรุงบทบาทและภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงให้ดูแลและผลักดันงานสำคัญของประเทศไทยในเรื่องนี้ และจะจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง”

ข้อความข้างต้นนี้คือบางส่วนของคำแถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในด้านนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล โดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุดนโยบายการคลังของภาครัฐ ที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ภายใต้วาระของการปฏิรูปประเทศครั้งใหญ่ในทุกมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยในขณะนี้รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการปฏิรูปประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจและสังคมไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยเพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2558 มอบหมายให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดทำแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแทนแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) ของประเทศ เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการตามนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของรัฐบาลให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยและหลากหลายมาเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินธุรกิจ การดำเนินชีวิตของประชาชน และการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจที่แข่งขันได้ในเวทีโลก และความมั่นคงทางสังคมของประเทศต่อไป (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559)

หลักการสำคัญของแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ประการแรกคือ หลักความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยต้องเป็นไปอย่างสอดคล้องและสนับสนุนทิศทางการพัฒนาของประเทศโดยรวม ทั้งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาและความท้าทายของประเทศในยุคปัจจุบัน และรองรับความท้าทายด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ประการที่สองคือ หลักการใช้ประโยชน์สูงสุดจากพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัล โดยต้องเกื้อหนุนให้ทุกภาคส่วน

สามารถใช้ประโยชน์สูงสุดจากพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลต่อโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจและสังคมทั้งเชิงบวกและลบ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างก้าวกระโดด ประการที่สามคือ หลักการเข้าถึงของคนทุกกลุ่ม โดยต้องสนับสนุนการเข้าถึงของคนทุกกลุ่ม หรือให้มากที่สุด ซึ่งรวมถึงผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลและยากจน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม และการเข้าถึงเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนรู้ และบริการดิจิทัลของรัฐในทุกบริการ ประการที่สี่คือ หลักการวางแผนจากข้อมูลความพร้อมของประเทศ โดยต้อง ตระหนักถึงความพร้อมด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศไทยในมิติต่างๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยีของประชาชน ภาคธุรกิจ หน่วยงานรัฐ ความพร้อมด้านบุคลากร อุตสาหกรรม ฯลฯ เพื่อให้มาตรการต่างๆ ที่กำหนดตามแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ และนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นไปได้จริง ในทางปฏิบัติ และประการสุดท้ายคือ หลักการรวมพลังทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อน โดยต้องเป็นไปตามแนวทาง “ประชารัฐ” ซึ่งเน้นความร่วมมือ ร่วมใจ และรวมพลังของทุกภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาควิชาการ ภาคธุรกิจ หรือภาครัฐ และท้ายสุด ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะกลับคืนสู่ทุกภาคส่วน โดยในกรณีของการพัฒนาดิจิทัล จะเน้นให้ภาคประชาชนและภาคธุรกิจ เป็นผู้นำการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และภาครัฐจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก และส่งเสริมสนับสนุนภาคประชาชนและภาคธุรกิจควบคู่ไปกับการปรับปรุงประสิทธิภาพของภาครัฐด้วยดิจิทัล

การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย จึงมุ่งเน้นการพัฒนาระยะยาวอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แต่เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จึงออกแบบภูมิทัศน์ดิจิทัล (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) เพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาและเป้าหมายใน 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 Digital Foundation ในระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน รัฐบาลลงทุน และสร้างฐานรากในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล

ระยะที่ 2 Digital Thailand I: Inclusion ในระยะเวลา 5 ปี ทุกภาคส่วนของประเทศมีส่วนร่วมในเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลตามแนวทางประชารัฐ

ระยะที่ 3 Digital Thailand II: Full Transformation ในระยะเวลา 10 ปี ประเทศไทยก้าวสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ที่ขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพ

ระยะที่ 4 Global Digital Leadership ในระยะเวลา 10-20 ปี ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมอย่างยั่งยืน

4. ปัญหาของการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล และแนวทางการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล

แม้ในอดีต ประเทศไทยได้มีนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลด้วยการเน้นขยายโครงสร้างพื้นฐาน รวมไปถึงการนำเครื่องคอมพิวเตอร์จำนวนมากไปแจกจ่ายสู่โรงเรียน แหล่งชุมชน หรือโรงพยาบาลหลายแห่งทั่วประเทศ แต่การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทยก็ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร นอกจากนี้ จากการศึกษาของ Boston Consulting Group เรื่อง Greasing the Wheels of the Internet Economy ยังแสดงให้เห็นอีกว่า อุปสรรคสำคัญที่สุดสำหรับประเทศไทยในการพัฒนาเศรษฐกิจอินเทอร์เน็ต คือ ด้านข้อมูล โดยดูจากหลายปัจจัย เช่น ปริมาณเนื้อหาในภาษาท้องถิ่น (Content) ความเปิดกว้างในการใช้อินเทอร์เน็ต สิทธิเสรีภาพของสื่อ และความสามารถในการเข้าถึงเนื้อหาบางประเภท จึงอาจกล่าวได้ว่า นโยบายที่เน้นสร้างอุปทาน (supply) เพียงด้านเดียว อาจยังไม่เพียงพอ เครือข่ายที่ถูกสร้างขึ้นด้วยเม็ดเงินมหาศาล ไม่สามารถสร้างผลกระทบในเชิงบวกต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างที่หวังไม่ตรงตามความต้องการ ขาดเนื้อหาที่น่าสนใจในภาษาท้องถิ่นที่เข้าใจง่าย คอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ตามแหล่งชุมชน กลับไม่ถูกใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะประชาชนขาดทักษะหรืออาจมองไม่เห็นความสำคัญ จนถึงในระดับประเทศที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ถูกนำไปใช้เพื่อผลักดันการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเท่าที่ควร

ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลยุคใหม่ จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างอุปทาน (supply) และกระตุ้นให้เกิดความต้องการและนำไปใช้งาน หรือ อุปสงค์ (demand) ควบคู่กันไป โดยอาศัยมุมมองที่กว้างขึ้น จากสภาพของเศรษฐกิจดิจิทัลที่เคยเป็นเพียงโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สู่การเชื่อมต่อขึ้นส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันทั้งเครือข่าย บริการ การนำไปใช้งาน และผู้ใช้ จนกลายเป็นระบบนิเวศดิจิทัลที่ต้องประสานกันเพื่อซึ่งกันและกัน จึงจะดำเนินไปได้ โดย Paul Zwillenberg, Dominic Field และ David Dean (2014) ได้ให้แนวทางการพัฒนาระบบนิเวศดิจิทัลไว้ 4 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ด้านเครือข่าย (Network)

ระยะเริ่มต้น: การสนับสนุน ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและเข้าสู่ตลาด ลดขั้นตอนที่ยุงยาก บริหารจัดการคลื่นความถี่ อย่างมีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อความต้องการ

ระยะเติบโต: การดูแล ควรสนับสนุนการใช้ infrastructure sharing และ local loop unbundling จัดสรรคลื่นความถี่เพิ่มเติมเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้น

ระยะใกล้ตัว: ความทั่วถึง ควรขยายเครือข่ายสู่พื้นที่ห่างไกลด้วยความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐและเอกชน

2) ด้านบริการกลาง (Services)

ระยะเริ่มต้น: การสนับสนุน ควรสนับสนุน บรอดแบนด์ (Broadband) สุโรงเรียน หน่วยงานภาครัฐ และชุมชน และกำหนดมาตรฐานและควบคุมคุณภาพของเครือข่าย

ซึ่งสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2560) ได้ให้ความหมายของ บรอดแบนด์ (Broadband) ว่าเป็น เทคโนโลยีการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ที่สามารถรับส่งข้อมูลจำนวนมากผ่านสื่อใช้สาย เช่น เคเบิลใยแก้วนำแสง สายเคเบิลทีวี สายโทรศัพท์ (DSL) หรือสื่อไร้สายเช่น 3G, 4G/LTE และ WIMAX โดยความเร็วของการรับส่งข้อมูลตามที่กรอบนโยบาย ICT 2020 กำหนดนั้นจะอยู่ที่ 768 กิโลบิตต่อวินาทีซึ่งเป็นความเร็วขั้นต่ำไปจนถึง 100 ล้านบิตต่อวินาทีขึ้นไป ซึ่งเป็นบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมาก หรือ Ultra-Broadband

ระยะเติบโต: การดูแล ควรสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันด้านบริการ และใช้มาตรการป้องกันการกีดกันทางการเข้าถึงบริการ

ระยะใกล้ตัว: ด้านทั่วถึง ควรตั้งข้อบังคับให้ผู้ประกอบการขยายบริการ บรอดแบนด์ (Broadband) อย่างทั่วถึง

3) การนำไปใช้งานกลาง (Applications)

ระยะเริ่มต้น: การสนับสนุน ควรศึกษาความต้องการของตลาด และรัฐควรเป็นผู้นำการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อย่างจริงจังและกว้างขวาง สนับสนุนการสร้างคอนเทนต์ที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งพัฒนาธุรกิจภายในประเทศอย่างครบวงจร ทั้งด้านคอนเทนต์ ซอฟต์แวร์ และฮาร์ดแวร์

ระยะเติบโต: การดูแล ควรสนับสนุนการทำธุรกรรม e-commerce ที่มีความเป็น ส่วนตัว น่าเชื่อถือ และปลอดภัยประกอบกับการใช้นโยบายคุ้มครองสิทธิทางปัญญาอย่างเหมาะสม

ระยะใกล้ตัว: ความทั่วถึง ควรพัฒนาระบบ e-government ให้ครอบคลุมบริการที่กว้างขึ้น และให้เงินทุนสนับสนุนท้องถิ่น ที่สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ผู้ใช้กลาง (Users)

ระยะเริ่มต้น: การสนับสนุน ควรสนับสนุนอุปกรณ์ไอซีทีราคาถูก และเพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ระยะเติบโต: การดูแล ควรปลูกจิตสำนึกด้านการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างมีศีลธรรม

ระยะใกล้ตัว: ความทั่วถึง ควรขยายโครงการการให้บริการอย่างทั่วถึงสู่ชุมชนที่ห่างไกล สร้างศูนย์กลางไอซีทีในชุมชน และให้การสนับสนุนอุปกรณ์ไอซีทีสำหรับผู้มีรายได้น้อย

5. แผนพัฒนาโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลให้สอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0

การเปลี่ยนผ่านจากการเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจประเภทอุตสาหกรรมหนักไปสู่การสร้างนวัตกรรมตามนโยบายของรัฐบาลในรูปแบบโมเดลเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0 นั้น ถือเป็นกรอบนโยบายตามกระแสหลักของเศรษฐกิจโลกที่เน้นการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีเป็นสินค้าส่งออกอย่างกลุ่มประเทศโลกตะวันตก เช่น ฝรั่งเศส แคนาดา และ เดนมาร์กที่มีการออกนโยบายเพื่อดึงดูดบุคคลผู้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเข้ามาเป็นประชากรของประเทศ หรือในเอเชียที่รัฐบาลประเทศสิงคโปร์ให้เงินทุนแก่บริษัทสตาร์ทอัพแบบให้เปล่าและร่วมลงทุนเป็นหนึ่งในผู้ถือหุ้นสตาร์ทอัพ (Startup)

ชินนิท เพ็ญสูตร (2560 หน้า 89) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาประเทศเพื่อที่จะก้าวข้ามผ่านกับดักรายได้ปานกลางตามค่านิยมของธนาคารโลก ไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง โดยการที่รัฐบาลไทยเดินหน้าผ่านโมเดลเศรษฐกิจ 4.0 มีการให้เงินทุนเบื้องต้นแก่สตาร์ทอัพ ทำให้กระทรวงและหน่วยงานภายใต้การดูแลของรัฐต่างก็ใช้จ่ายงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ประกอบการ การสร้างบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีผ่านการอบรม และการจัดประกวดแข่งขันเกี่ยวกับด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม พบว่าการสนับสนุนของรัฐบาลไทยนั้น ถือเป็นกรอบนโยบายแบบเบื้องต้นที่ไม่ได้เน้นไปที่การพัฒนาผู้ประกอบการด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีแบบยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากโครงการสนับสนุนผู้ประกอบการที่ถึงแม้จะมีจำนวนหลายโครงการที่จัดอบรมในลักษณะกระจายกันไปในแต่ละหน่วยงาน แต่การอบรมมักเป็นการอบรมระยะสั้น และยังไม่ได้มีการติดตามผลสัมฤทธิ์ของการอบรม นอกจากการอบรมที่มีลักษณะเป็นการอบรมระยะสั้นที่มีระยะไม่เกินกว่าสามเดือน งบประมาณสนับสนุนสตาร์ทอัพรายบริษัทหรืองบประมาณสนับสนุนผู้ประกอบการรายบุคคล ยังถือเป็นปริมาณที่น้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ทำให้เกิดคำถามว่า ในระยะเวลาถึงทศวรรษต่อจากนี้ตามเป้าหมายที่รัฐบาลไทยได้วางเอาไว้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมสามารถเป็นจริงได้หรือไม่ เมื่อเทียบกับงบประมาณการสนับสนุนที่น้อยและการพัฒนาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญไม่ได้มีความต่อเนื่องในระยะยาว นอกจากนี้กฎหมายของประเทศไทยยังไม่ได้มีการสนับสนุนในการขยายนิเวศน์นวัตกรรมเทคโนโลยี เช่น การไม่มีกฎหมายรองรับในการระดมทุนของบริษัทสตาร์ทอัพในตลาดแรก และข้อจำกัดในการนำเอาสตาร์ทอัพเข้าไประดมทุนในตลาดหุ้นที่มีการเปลี่ยนกฎเกณฑ์เรื่องของการเพิ่มทุนชำระ ในส่วนของการระดมเอาบุคลากรต่างชาติที่มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาอาศัยและทำธุรกิจในประเทศไทย รัฐบาลไทยไม่ได้มีการสนับสนุนในประเด็นนี้อย่างชัดเจน

แผนพัฒนาโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลของแต่ละประเทศ จึงมักแตกต่างกันตามปัจจัยด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรมภายใน โดยไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว แต่กระบวนการที่นิยมใช้ มักเริ่มจากการกำหนดแผนพัฒนาที่ชัดเจน ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ เป้าหมาย สู่กลยุทธ์ และโครงการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการตรวจสอบประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยหลักการสำคัญซึ่งจะสอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0 ดังนี้

1) สร้างตลาดที่มีประสิทธิภาพ ตลาดของธุรกิจบรอดแบนด์ทั่วโลกยังมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการ เช่น การที่โครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่อยู่ในมือของผู้ประกอบการรายใหญ่เพียงรายเดียว โดยมีได้เปิดให้คู่แข่งเข้าร่วมใช้งานได้อย่างเป็นธรรม รัฐจึงควรใช้นโยบายกระตุ้นการแข่งขันที่เหมาะสม เช่น การลดความซับซ้อนของกระบวนการออกใบอนุญาต การบริหารคลื่นความถี่ที่เปิดกว้างและเอื้อต่อการเกิดผู้ประกอบการรายใหม่ การอนุญาตให้ผู้ประกอบการรายอื่นสามารถใช้โครงข่ายของรายใหญ่ได้ในราคาที่ เป็นธรรม เช่น interconnection regulation และ local loop unbundling

2) สร้างเครือข่ายและบริการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ต้นทุนที่สูงในการขยายโครงสร้างพื้นฐานสู่พื้นที่ชนบทห่างไกล เป็นอุปสรรคสำคัญในการให้บริการบรอดแบนด์อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะบนเครือข่ายประจำที่ซึ่งมีต้นทุนสูงกว่าเครือข่ายเคลื่อนที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว รัฐอาจเลือกใช้มาตรการกระตุ้นทางการเงินเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการขยายเครือข่ายสู่พื้นที่ห่างไกล หรืออาศัยการลงทุนบนความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ผสมผสานกับข้อบังคับที่ผู้ประกอบการจำเป็นต้องขยายเครือข่ายสู่พื้นที่ห่างไกล เป็นต้น

3) กระตุ้นอุปสงค์ (demand) การสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับการกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์ในตลาดอย่างพอเพียงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยอาศัยหลักคิดสามประการ คือ เทคโนโลยีดิจิทัล ต้องเข้าถึงได้อยู่ในราคาที่พอเหมาะ และเป็นที่น่าสนใจ

4) ใช้นโยบายให้เหมาะสมกับการพัฒนาของตลาด นโยบายที่เลือกใช้ควรสอดคล้องกับการพัฒนาของตลาด เมื่อตลาดเพิ่งเกิดใหม่และยังมีขนาดเล็ก ภาครัฐควรทำหน้าที่สนับสนุนอย่างเต็มที่เพื่อกระตุ้นให้ตลาดเติบโตเป็นสำคัญ เมื่อตลาดเติบโตได้สักระยะหนึ่ง ภาครัฐควรลดการแทรกแซงตลาด และหันมาดูแลเรื่องนโยบายกระตุ้นการแข่งขันอย่างเสรี เพื่อผลักดันตลาดให้เติบโตต่อไป ในช่วงใกล้อิ่มตัว ภาครัฐควรผลักดันให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการ broadband ได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล กลุ่มผู้มีรายได้น้อย และผู้ด้อยโอกาส

6. บทสรุป

เศรษฐกิจดิจิทัล ในฐานะเครื่องมือสำคัญในการผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของโลก ให้มีอัตราการเติบโตที่สูงมากขึ้นเมื่อเทียบกับแนวคิดเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม ซึ่งจะเป็นการสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสำหรับภาคธุรกิจอื่นๆ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ แม้ในภาวะที่เศรษฐกิจโลกที่ยังชะลอตัวอย่างในปัจจุบัน หลายประเทศทั่วโลกจึงหันมาให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีนี้ เช่นเดียวกับประเทศไทย แต่การจะสร้างแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก การมีวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลแต่ยืดหยุ่นได้ โดยการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลควรประกอบด้วยวิสัยทัศน์ที่ยิ่งใหญ่ แต่เป็นไปได้ ประกอบกับความเข้าใจอย่างองค์รวมของระบบนิเวศดิจิทัล และสามารถปรับเปลี่ยนตามปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วได้ทันทุกที่ ประการที่สอง ใช้การแข่งขันผลักดันตลาดให้เติบโต ในทุกประเทศที่ประสบความสำเร็จในการขยายเศรษฐกิจดิจิทัล หนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุด ก็คือ การพัฒนาตลาดให้มีการแข่งขันที่เข้มข้น อย่างเสรี และเป็นธรรม เพื่อกระตุ้นตลาดให้สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน และผู้บริโภคได้รับประโยชน์จากบริการที่ดีขึ้นในขณะที่ราคาถูกลง ภาครัฐจึงควรเลือกใช้มาตรการที่เกี่ยวข้องอย่างแยบยล และเหมาะสมกับสภาพตลาดภายในประเทศ ประการที่สาม กระตุ้นอุปสงค์อย่างรอบด้าน โดยการกระตุ้นอุปสงค์ควบคู่กับอุปทานอย่างครบถ้วน รอบด้าน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล ทั้งในเชิงคอนเทนต์ที่น่าสนใจ ในภาษาท้องถิ่นที่เข้าใจง่าย ราคาที่เหมาะสม ทักษะการใช้งาน รวมไปถึงประการสุดท้าย พัฒนาความปลอดภัยบนโลกไซเบอร์เพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้งานสำหรับผู้ใช้งาน แต่การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไม่มีสูตรตายตัว ต้องอาศัยการศึกษา ทบทวน ปรับปรุง ตามสภาพแวดล้อมภายในประเทศ จึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ในที่สุด

7. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). อารัมภบทและบริบทของประเทศไทยในยุคดิจิทัล. แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ

ไกรยุทธ ชีรตยาคินันท์. (2540). ทฤษฎีความล้มเหลวของภาครัฐ ใน ไกรยุทธ ชีรตยาคินันท์ (บรรณาธิการ).

รวมบทความเศรษฐศาสตร์ภาครัฐ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชินินทร เพ็ญสุตร. (2560). ประเทศไทย 4.0 บริบททางเศรษฐกิจ และการเมือง. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. 8 (1), 89.

เศรษฐพงษ์ มະลิสสุวรรณ และคณะ. (2558). การพัฒนาประเทศด้วยเศรษฐกิจดิจิทัล. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 6(3), 14-18.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2560, มิถุนายน 15). ความหมายของเศรษฐกิจดิจิทัล. สืบค้นจาก

<https://www.etcha.or.th/digital-economy.html>

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2560, มิถุนายน 15). คลังศัพท์ไทยและความหมายของบรอดแบนด์.

สืบค้นจาก <https://www.nstda.or.th/th/>

วสิน เหลี่ยมปรีชา. (2559). บทความหนังสือ The Digital Economy (2014). วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร. 11(2). 172-176: คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Don Tapscott (2014). The Digital Economy Anniversary Edition, Rethinking Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. McGraw Hill.

Paul Zwillenberg, Dominic Field, and David Dean. (2014). the Connected World: Greasing the Wheels of the Internet Economy. Boston Consulting Group.